

ՅՈՒՐԻ ԼԵՎՈՆԻ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

ԾՆՆՑԱՆ **60** - ԱՄՅԱԿԻ ԱՌԹԻՎ

Լրացավ մեքենագիտության և ռոբոտատեխնիկայի ասպարեզի ականավոր գիտնական, ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս, Հայաստանի պետական ճարտարագիտական համալսարանի ռեկտոր ՅՈՒՐԻ ԼԵՎՈՆԻ ՍԱՐԳՍՅԱՆԻ 60 - ամյակը :

Յուրի Սարգսյանը ծնվել է 1941 թվականին, Երևանում: 1962թ. ավարտել է Երևանի պոլիտեխնիկական ինստիտուտի մեխանիկամեքենաշինական ֆակուլտետը: 1964թ. ընդունվել է Մոսկվայի քիմիական մեքենաշինության ինստիտուտի ասպիրանտուրան և Մեխանիզմների, մեքենաների և ավտոմատ գծերի տեսություն և մասնագիտության գծով: 1967 թվականին Մոսկվայի հանրահայտ Մեքենագիտության պետական ինստիտուտում ժամկետից մեկ տարի շուտ պաշտպանել է թեկնածուական ատենախոսությունը, իսկ արդեն 1975 թվականին՝ դոկտորական ատենախոսությունը, երկու տարի անց ստացել է պրոֆեսորի գիտական կոչում:

1971-1972 թվականներին անցել է գիտական փորձառություն Ստենֆորդի և Իլինոյսի համալսարաններում, իսկ 1977-78 թվականներին նույն համալսարաններում աշխատել է որպես հրավիրված պրոֆեսոր:

Սկսելով իր աշխատանքային գործունեությունը Երևանի պոլիտեխնիկական ինստիտուտում որպես ասիստենտ, Յուրի Սարգսյանն այնուհետև

անցել է փայլուն ուղի՝ դոցենտ, պրոֆեսոր, ամբիոնի վարիչ: 1988 թվականին ընտրվել է Պոլիտեխնիկական ինստիտուտի (այժմ՝ Հայաստանի պետական ճարտարագիտական համալսարան) ռեկտոր և այդ պաշտոնը վարում է առ այսօր:

Յուրի Սարգսյանի անմիջական ղեկավարությամբ Հայաստանի պետական ճարտարագիտական համալսարանն առաջինը ԱՊՀ երկրների տարածքում անցավ լիակատար բազմաստիճան կրթական համակարգին՝ ստեղծելով առաջանցիկ իրավական - ծրագրային հիմք:

Յու.Սարգսյանը հեղինակ է ավելի քան 150 գիտական աշխատությունների, այդ թվում 5 մենագրությունների, 30 գյուտերի և 6 պատենտների:

Այդ աշխատությունները նվիրված են մեխանիզմների սինթեզի տեսությանը և ավտոմատացված նախագծմանը, տարածական մեխանիզմների տեսությանը, ռոբոտատեխնիկական համակարգերի մեխանիկային, մեխանիզմների, ռոբոտների և ավտոմատացված համալիրների նոր տիպերի ստեղծմանը: Հետազոտությունների արդյունքները ներկայացվել են մեխանիզմների և մեքենաների տեսության II-X համաշխարհային համաժողովներում, Ամերիկյան ինժեներ-մեխանիկների ընկերության համաժողովներում, տեսական և կիրառական մեխանիկայի, մեխանիզմների և մեքենաների տեսության միութենական համագումարներում, միջազգային այլ գիտաժողովներում:

Ընդհանրացնելով մեխանիզմների սինթեզի դասական երկրաչափական ուղղությունը (Բուրմեստեր-Շյոնֆլիսի տեսություն) շարժման մոտավոր վերարտադրության դեպքի համար, Յու. Սարգսյանը հիմնել է մեխանիզմների սինթեզի տեսության սկզբունքներն նոր ուղղություն՝ ապրոքսիմացիոն կինեմատիկական երկրաչափություն, որը ստացել է լայն միջազգային ճանաչում, իսկ համապատասխան տերմինը պաշտոնապես ընդգրկվել է մեխանիզմների և մեքենաների տեսության միջազգային տերմինաբանական ստանդարտում:

Ապրոքսիմացիոն կինեմատիկական երկրաչափությունը կինեմատիկական երկրաչափության ինքնուրույն ճյուղ է, որն ուսումնասիրում է շարժման մոտավոր վերարտադրության հետ կապված ապրոքսիմացիոն խնդիրների հատուկ դաս: Ուղղության տեսական հիմունքները շարադրված են հեղինակի "Аппроксимационный синтез механизмов" մենագրությունում (М., Наука, 1982), իսկ նոր տեսական ապարատի հիմքի վրա ստեղծված մեխանիզմների ապրոքսիմացիոն սինթեզի մեթոդաբանությունը և ունիվերսալ ալգորիթմական մեթոդները՝ "Кинематика, динамика и точность механизмов" գրքում (Серия "Основы конструирования машин", М., Машиностроение, 1984):

Պրոֆ. լեմի կարևորության և սինթեզի հայկական դպրոցի նվաճումների միջազգային ճանաչման մասին է վկայում այն փաստը, որ մեխանիզմների և մեքենաների տեսության VIII համաժողովի (Պրագա, 1991 թ.) հինգ պլենար նիստերից մեկը նվիրված էր տարածական մեխանիզմների կինեմատիկական սինթեզի ապրոքսիմացիոն խնդիրների վերլուծությանը, իսկ հիմնական զեկուցողը Յու. Լ. Սարգսյանն էր:

Մեխանիզմների սինթեզում վերջավոր չեփշկյան մոտարկումների կիրառության ասպարեզում ձեռք բերած խոշոր տեսական արդյունքների համար Յու.Սարգսյանն արժանացել է Ամերիկյան ինժեներ-մեխանիկների ընկերության՝ լավագույն աշխատանքի համար սահմանված մրցանակին, ինչպես նաև «Պրոկտոր և Գեմբլ» ընկերության հատուկ մրցանակին՝ տեսական արդյունքների կիրառության հեռանկարայնության համար:

Հետազոտական աշխատանքները, որոնք Յու.Սարգսյանի ղեկավարությամբ կատարվել են Հայաստանի պետական ճարտարագիտական համալսարանում մեխանիզմների տեսության, ռոբոտ-մանիպուլյատորների մեխանիկայի, պրեցիզիոն վիբրոմեխանիկական համակարգերի, միկրոմանիպուլյատորների, խողովակազույգման սարքավորման ուսումնասիրության և նախագծման բնագավառներում, պարզների են արժանացել տարբեր մրցույթներում և ցուցահանդեսներում, բազմաբնույթ կիրառություններ են գտել հատուկ նշանակության կառավարման համակարգերի (ԳՀԻ, Ալտաիր), խողովակների սառը զույգման հաստոնների (Գլազովի, Ալմա-Աթայի, Չեպելի ծանր մեքենաշինության գործարաններ), կիսահաղորդչային սարքերի արտադրության ավտոմատացման միջոցների (կիսահաղորդչային տեխնիկայի Երևանի հատուկ նախագծային-կոնստրուկտորական բյուրո) և այլ սարքերի ստեղծման ժամանակ:

Բազմամյա հիմնարար և կիրառական հետազոտությունների արդյունքում համալսարանում ստեղծվել է ինչպես ԱՊՀ-ի տարածքում, այնպես էլ նրա սահմաններից դուրս առավել հայտնի գիտական դպրոցներից մեկը մեխանիզմների սինթեզի ասպարեզում: Վերջին տասնամյակում այստեղ ձևավորվել է շնորհաշատ հայ մեքենագետ-գիտնականների նոր սերունդ:

Յու.Սարգսյանի գիտական ղեկավարությամբ պաշտպանվել են մի շարք թեկնածուական և դոկտորական ատենախոսություններ Ռուսաստանում, ԱՄՆ-ում, Ուկրաինայում, Ղազախստանում, որտեղ նա ունի բազմաթիվ հետևորդներ:

Յու.Սարգսյանը մի շարք աշխատություններ ունի նաև ինժեներական կրթության մեթոդաբանության, գիտական քաղաքականության և բարձրագույն կրթության ստրատեգիական պլանավորման ասպարեզներում:

Իր ծանրակշիռ գիտական վաստակի համար Յու.Սարգսյանը 1986թ-ին ընտրվել է ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ, իսկ 1996թ-ին՝ իսկական անդամ:

Յու.Սարգսյանը վարել է նաև ակտիվ գիտահասարակական գործունեություն: 1989 թվից ՀՀ ԳԱԱ նախագահության, իսկ 1991 թվից՝ մեխանիզմների և մեքենաների տեսության միջազգային ֆեդերացիայի (IFTOMM) գործադիր խորհրդի անդամ է: 1994 թ. ընտրվել է Միջազգային ինժեներական ակադեմիայի թղթակից - անդամ, իսկ 1995թ.՝ իսկական անդամ: Հանրապետական և արտասահմանյան մի քանի գիտական հանդեսների խմբագրական կոլեգիաների անդամ է: Յու.Սարգսյանը մեխանիզմների և մեքենաների տեսության միջազգային տերմինաբանական ստանդարտի հեղինակներից մեկն է: Նա ՀՀ ԲՈՀ-ի խորհրդի անդամ է և մեքենագիտության ու մեքենաշինության աստիճանաշնորհող խորհրդի նախագահը:

1995թ. օգոստոսին Միլանում տեղի ունեցած IFTOMM-ի IX Համաշխարհային համաժողովում Յու.Սարգսյանին շնորհվել է IFTOMM-ի հատուկ մրցանակը՝ մեխանիզմների և մեքենաների տեսության ասպարեզում ակնառու ծառայությունների համար:

Յու. Սարգսյանը նաև ճանաչված հասարակական և պետական գործիչ է: 1990-1995 թվականներին նա ընտրվել է ՀՀ Գերագույն խորհրդի պատգամավոր և Սահմանադրական հանձնաժողովի անդամ:

Տեղեկագրի խմբագրական կոլեգիան և բազմաթիվ գործընկերները, շնորհավորելով ականավոր գիտնականին ծննդյան 60-ամյակի առթիվ, մաղ-թում են նրան քաջառողջություն, երկար տարիների բեղմնավոր ու հայրենանվեր գործունեություն: